

**Kin̄waati ki Pɔɔ tè tsεε li kintaashε
 ki
 Filipi-i**

**Fiee fi nuuŋ lε Kin̄waati ki
 Filipi kini-i**

Kin̄waati kini ε Pɔɔ wu tè tsεε li kintaashε ki bəniiŋ bε kimbeenchε-ε ki Filipi. Ki kεε le kintutu ki bin̄waati bi tè tsεki li yih yi ncha yi Lo-om. Fiee fi tè fe Pɔɔ se tsεε kin̄waati kini tè nuuŋ le doonchε le wu ηεηgøø kwa wu kintaashε ki Filipi kilu tè tuumi. Kikoo ki jε-ε le kin̄waati ki Pɔɔ le kini nuuŋ le, “Li mi-i, ε nnuuŋ we, ni nnuuŋ li Krai, ε mi ηkwí, ni nnuuŋ nεε mbeŋ li mi-i (1:21).” Pɔɔ tè fenjisi kii bunəŋja bu Taa wuseŋ wu Jiso Krai, si tè shiiki yi yee to si mfwā, Nyɔ se tuu yi yεεki wu, gεε wu li kintsii ki nəŋja-a yεki ki wi kwikwi-i. Wu kiməɔ be le ntsε wu be li Krai nuuŋ nuuŋ nya yi Nyɔ li bee kεti li shéŋ yee yi dzeen yi be gεε li Krai, le nuuŋ yε kii be kichi baa bənchi bε ntse wu Bejuu li kε. Kin̄waati kini tee kεε ηge kii kinεetinε bε ηgewu bufii li biee bi Krai meŋine nsij məɔ numu li kimbanche-ε bε ηkanu shéŋ li kimbeenchε-ε bε li ntsε wu tsaaŋ li.

Bikoo bi biee bi lε Kin̄waati kini-i

1:1-11 Mbεεchε

1:12-26 Biee bi tè kεti bε Pɔɔ

1:27-2:18 Ntsε wu wi wu taashe bε Krai

2:19-30 Tefε chi kii Timəti bε Epafraditus

3:1-4:9 Ntifi kii bəniiŋ bε mbani-i məɔ bεŋge

4:10-20 Beniiŋ bε Filipi nuuŋ nsáŋ yi Pɔɔ

4:21-23 Be n'yεeshe

¹ Kijwaati kini ε mi Pao tse Timati be nuun baŋŋ be nime-ε be Krai Jiso-o be tē tsεε. Kijwaati kini giŋgi kεe li be-en, bəniŋ be nuun be Krai Jiso-o bechu be Filipi məo bəte bikoo be kintaashé ki bəniŋ be kimbeenchε-ε be bəniŋ be fii li nimu nime chi leke li Nyɔ-ɔ lenti.

² Nyɔ Baa wusəŋ bɛ Taa Jiso Krai doonchɛ shéŋ yee yi dzeenɛ li be-ɛŋ, tuu nyɛ beŋ mbeɛŋgii.

Pęę nyę kiyęəni li Nyę-ə kii bəniin be Filipi

³ Mfi wu mbeechi kii beŋ mfi kwi, nyee nee nuun
kiyəəni li Nyə yeeŋ.

⁴ Mfi kwi wu nl̄eki li Nyɔ-ɔ le nl̄ekε li Nyɔ-ɔ weŋ kwikwi kii ben bɛchu, nl̄eki n'wuki bujɔŋ,

5 kifε mbεeche li jobε chi ηkosi-i mbε mbochu bεŋ, ne taashε baa bε bee le tε ni tε ni nindi li ntonj wudzeeŋ wu kii Jiso Krai le ni giingi limfwe.

6 Nkii nee bujəŋ le Nyə yi tè bəchi nime chi dzeen chini li yih yine-e gii naa yi geen be chi limfwe yi geen yi məeshi jobe chi Jiso Krai gii naa kaari be.

7 Fi fiee nεε tsaan̄ le ni ηkεmi mbeechε kii beŋ
bεchu ni, kifε nε nuuŋ shéŋ yεŋ, se tεεbeŋ lemi li
fiee fimumkpa-aŋ, nuuŋ fi fi Nyɔ bɔɔni bee bε fi.
Te lemi baa lu dεεni nεε si te ti shiiŋ te lemi dεεŋ li
mfi wu nuuŋ li ncha-a, kε li mfi wu ndεŋgi nteendi
chεεŋ wu ntoŋ wu dzeeŋ mfeti se wu tεεmi bujəŋ.

⁸ Ntiitəo ni Nyə kii nee bujəŋ le ηkeməə ηgeeŋ yinə
ŋge, ŋkəŋgisi beŋ bechu be kinŋkəŋgise ki Krai Jiso-o.

⁹ Nleko li Nyɔ-ɔ le kin Kongise kine ko ki gɛɛŋ bu limfwe-e, nɛ se ni nɛ kemi bufi, nɛ ni nɛ t̩eeti biee bujɔŋ.

10 Si ne teeti le, ne gii ne ni ne tsəki bi gbəŋgi bi nuuŋ bujəŋ. Neele, ke tuu nuuŋ jobe chi Jiso Krai karisi bəe, ne se ni ne nuuŋ waan, findzəŋ nsiŋ.

11 Ne gii naa ne nuuŋ le e ne yise be kinje ki ntse wu tsaaŋ le wu ne kəmi keti li Jiso Krai. Fini gii fi se fe n'yɔonche be mpiaru ni bi giŋgi li Nyɔ-o.

Pəə nuuŋ li ncha-a ntoŋ wu kii Jiso tuu giŋgi nee bu limfwe-e

12 Beŋwaaneŋ, ŋ'wəkəo le ne kəe le biee bini bichu bi ka be mi gbəŋgi biee bi fi li mfəru le ntoŋ wu dzeen wu kii Jiso ko gəeŋ nuuŋ bu limfwe-e.

13 Biee bini fe biee bəniiŋ bənchi-i be kiichi ntə məo bəniiŋ bəchu se kəe le mi ŋ'wə li ncha-a ni, nuuŋ kii Krai.

14 Ncha wu nnindi wuni tuu wu fe shén yuuse bəŋwaaneŋ ŋge li Taa li le ni mfənjisi je yi Nyɔ mkpaan, nchenu nsiŋ.

15 Nkiio le be bamu fenjisi baa kii Krai ni bimi fuumi be be mi se be nukini le be yaa mi. Se nuuŋ le bamu fenjisi baa fi bee be mbeechə wu shaan.

16 Bani fenjisi baa le, kifc be kəŋgisi baa mi, be kii nee le mi ŋ'wə li ncha-a fəni nuuŋ Nyɔ yi gəe mi le se ni nteendi ntoŋ wu dzeen.

17 Bamu baa se fenjisi kii Krai nee fe we fe we be wəki nuuŋ le be kəmə bukooŋ li yi yibee, be se feti nee le be tondini ŋge li ŋge wu ŋinjgi li ncha-a fəni.

18 Fiee ffee kəmi la fi fəre? Dəeŋ be fenjisi fe we lee, dəeŋ be fenjisi be cheeŋ lee, ke ŋ'wukəo bujəŋ fien kife fichu fi be fenjisi fiee nee kii Krai.

19 E nee le si ŋgii ni ŋ'wuki bujəŋ kife ŋkii le ne leki baa li Nyɔ-o li mi-i, Fiana yi Jiso Krai fii te mi, ŋgii naa mbəne.

20 Fiee fi mbichi limfwe li fi-i nse mgbeŋgi ntəŋgi fi mkpaan̄ nuuŋ le kiiŋ ni nnāa ŋkəm̄e buya kε dududu. Ngii ŋkaŋ nəe shén̄ bujəŋ, ke se li biee bichu bi mfeti bε yi yεŋ, bi gii bi ni bi tsakisi bukoon̄ bu Jiso-o liwe deen̄i nəe si mfi kwi, məo nnuuŋ we, məo ŋkw̄i.

21 Ntiitəo ni kife, li mi-i, ε nnuuŋ we, ni nnuuŋ li Krai, ε mi ŋkw̄i, ni nnuuŋ nəe mbeŋ li mi-i.

22 Se nuuŋ le, ε fi nuuŋ le ni nnuuŋ we, kε ngii ni nindi nime chi fii bəniiŋ ŋge. Si biee bini biee bife ni, ŋkii yε laa ngii ntsaa nuuŋ fi la le kε.

23 Mi nliŋ̄o fənti fəru bulin̄u. Nwəkəo le bee nuuŋ mi ŋgeεŋ̄ fien̄, mi ŋgeεŋ̄ mi nuuŋ təe Krai. Fini dzəŋ̄ fi yaa numu we.

24 Se nuuŋ le, fi fiee bujəŋ ŋge kii beŋ̄ le ni nnuuŋ we.

25 Si fi nuuŋ ni, mgbeŋgəo ŋkii nəe meŋine nsin̄ le ngii ni nuuŋ we nnindi təebeŋ̄ bəchu ke se nə ko nə gεεŋ̄ bu limfwe-e, nə se ni nə ŋ'wuki bujəŋ̄ si nə gεε shén̄ li Krai li lε.

26 Bedeensi, ke mi ŋkaari mi mbε nnuuŋ təebeŋ̄, nə ni nə tsakisi yi ŋge li Krai Jiso-o, kii mbε wεŋ̄.

Nε tsiij ntse wu Jiso Krai wəki

27 Fiee fi ŋ'wəki le ntee nuuŋ nəe le nə ni nə tsiij ntse nuuŋ wu nton̄ wu dzeen̄ wu Krai wəki. Nε tsiij lε, ke mi ŋkaari mi mbε ŋεŋ̄ beŋ̄, məo mmεεŋ̄ ki bε kε, ni ŋ'wuki nəe le nə lemi baa mkpaan̄, nə kəmi shén̄ yi mumkpaan̄, nə nuuŋ li wi mumkpa-an̄, nə gwii li fiee fi mumkpa-an̄, li mbeenche kii nton̄ wu dzeen̄.

28 Kiiŋ nə ni nə chəndi məo nuuŋ bəniiŋ bε baanini beŋ̄ li nton̄ wuni-i kε. Ε nə nuuŋ nchənu

be nsiŋ, fini se doonch^e li bee le Ny^o giⁱ naa yi soo ben^j, yi se biifi be.

²⁹ N^e ni n^e kii le Ny^o ti m^eεŋ ki b^aɔni k^e beŋ le n^e ni n^e nuuŋ b^eniiŋ b^eKrai n^eε le n^e beŋ li wu-u k^waa k^e. Yi t^e b^aɔni beŋ t^e le n^e ni n^e ɳiŋgi ɳ^eg^e t^e kii Krai.

³⁰ N^e taash^e baa b^e mi le t^eεben^j ni t^e gwii li nton^j wuni bee b^echu wu n^e t^e ɳeŋ ɳgwii kii wu w^e, se nuuŋ n^eε wu wu n^e wuki le m^eεŋ^j lu d^eεni.

2

N^e dzeti y^eεŋ mbos^e li Jiso Krai

¹ M^oɔ n^e taash^e baa b^e Krai kituŋ wu se kaang^j shén yin^e n^eε ni? M^oɔ kiŋk^eŋg^eise kee li be-eŋ f^e k^eε shén yin^e se dend^j n^eε ni? M^oɔ beŋ b^e Fiana yi Waan^j to baa li kintaash^e kituŋ n^eε ni? M^oɔ n^e k^emi baa shén yi dzeeŋ n^e tuu n^e keeti nshiŋ^j li wi bee wi-i n^eε ni?

² Si fi nuuŋ ni, f^ere y^eεŋ le mm^eεshi ɳ^ek^em^e kin^eεtine. Bufi bune^j ni bu nuuŋ bumumkpaŋ, kiŋk^eŋg^eise kin^e ni ki nuuŋ kimukpaŋ, n^e k^emi shén yimumkpaŋ b^e mbeech^e mumkpaŋ.

³ Kiiŋ wi ni ni feti f^eee beechi nuuŋ yi yee k^waa, k^e le ni yekisi yi yee k^e. Wi kwi ni shikisi yi yee, ɳiŋgi wi wumu yeki yi yee.

⁴ Kiiŋ wi ni ni feti f^eee fi nuuŋ fi b^e b^e mbeŋ li yi yee li k^waa k^e. Ni feti f^eee fi nuuŋ fi b^e b^e mbeŋ li b^eniiŋ bamu-u t^e.

⁵ Kiŋge kin^e k^emi le ki ni ki nuuŋ n^eε y^eεŋ si ki Krai Jiso-o.

⁶ T^e gii gb^eŋgi nuuŋ f^eee fichu fi Ny^o t^e nuuŋ,

se nuuŋ le, tè mεεŋ ki dzə kε fiee ffee le bee Nyɔ
gbeŋgi be nuuŋ yεεŋ le ε ffee fi nuuŋ ba li fi-i
kε,

⁷ tè chine kεε kintsi,

dzə nuuŋ ki mfwa-a.

Bε bie wu,

nuuŋ yεεŋ si wiwoŋ.

⁸ Mfi wu tè nuuŋ wiwoŋ,
tè shiiki yi yee to wuki li Nyɔ-ɔ,
se beŋ le gii kwi kwe,
teege kwe yi li kintaan li.

⁹ Si tè fe lε, Nyɔ yεεki wu
yi gεε wu fe kintsi ki yεki bintsii bichu-u,
yooki wu bε bukooŋ bu yεki mεŋkooŋ mεnchu,
¹⁰ le ke wi kwikwi wu nuuŋ li kwεεŋ wu liwe-e
bε wu nuuŋ li nshε-ε mɔɔ wu nuuŋ le nshε-ε
lεkwiiŋ,

naa woo bukooŋ bu Jiso bulu, tonj nūŋ,

¹¹ wi kwikwi se ni tiiti bε kimfimε kee le Jiso Krai
nuuŋ Taa.

Σ be feti lε n'yɔɔnchε ni giŋgi li Nyɔ yi nuuŋ Baa
li.

Nε bendi baa li nshε-ε yini si muntsɔŋ

¹² Bεdeεni, nsáŋ yεŋ yi shéŋ, si nε ti shiin nε wuki
li Nyɔ-ɔ mfi wu nnuuŋ bε beŋ, teege dεεni si nnuuŋ
yε bε beŋ kε, nε giŋgi yεεŋ limfwe nε nindi kii
kinsofu kine. Nε feti yεεŋ le bε cheŋe mɔɔ ḥkawu.

¹³ Nε ni nε kii le ε Nyɔ yi nindi li yi yinε-ε, yi feti
le nε kɔɔŋgi mfεru biee bi yi Kɔŋgisi, ε nεε yih yi nyε
benj buŋga bu fεrε biee bilu lu.

¹⁴ Σ nε feti ffee fichu fi nε feti, kiiŋ nε ni nε ḥuŋini,
kε le nε ni nε tečhini biee kε,

15 nε se ni nε wuuti, nε te kεmε ηgunu kε. Bεdεenι, nε se nuunj bεɔŋ be Nyɔ-ɔ be kεmi yε findzɔŋ kε le kinjɔkε kini-i lεnti ki kεmi shéñ yi tii, ki betini biee. Li nshe yini-i nε bεndi baa si muntsɔŋ,

16 si nε kεmi bujɔŋ li * ntonj wu nyεε ntsε wu mεε yε li bεnijj li kε le. ε nε feti le, ke naa nuunj jobε chi Jiso Krai karisi bεε, ni ntsakisi yi le mεεñjø ki nletε kε ηgweti wu lɔɔlɔɔ, kε le niñ nime chi li yee li kε.

17 Si nε gεε shéñ li Nyɔ-ɔ le, ε fintofi fi nε fε baa li yi-i. Mɔɔ fi nuunj le be gii bε mεeshi be foŋ mi si mbiijj mε ffee fi ntaanchε, be taa li fintofi fine-ε, ni η'wuki nεe nuunj bujɔŋ, neki li bεn j bεchu-u.

18 Bεdεenι, taashε yεεŋ be mi te ni te wuki bujɔŋ, te neki.

Pɔɔ tee kii Timɔti bee Epafraditus

19 ε Taa Jiso bεn, kε mi ηεηgɔɔ le shεɔ niñ ntonj Timɔti le be-eŋ. Gii ke wu be wu kaari wu to lijñ, tee mi si nε nuunj, shéñ yεŋ se dεŋ.

20 ηkεmi yε wi wumu si wu, wu gbeŋgi kεmi te ηgeenj fε be-eŋ si ntε ηkεmi kε.

21 Ntiiti ni, kifε bεnijj bεchu nyε baa ηgeenj nuunj li yi yi bee kwaa, be te bichε le ffee fi Jiso Krai wεki kε.

22 Se nuunj le, Timɔti wε wi wu nε kii le wu doonchɔɔ wi wu nuunj wu, si nindi tεε wu fenjisi ntonj wu dzeenj, nindi tεε wu nεe tsaaŋ si ηwaŋ ti nindi bee tee.

23 Fiee ffee fi ηiŋgɔɔ le shεɔ niñ ntonj nuunj wu. Fiee fi mεεŋ mbichi nuunj le ηεŋ laa biee gii bi to nindee be mi le.

* **2:16** Kε le, “si nε fenjisi.”

24 Ngikəə bufii li Taa li le shəə niij, mi kibəə mbəə
ηεη beη te.

25 Njŋgəə le fi dzəəŋ le ηkaari ntuumi Efpafraditus le
be-en. Wə nuuŋ ηwaanəŋ wuseŋ, təe be tuu tə nindi
tə gwii li je yi Nyɔ-ɔ. E wi wunə wu ntonj wu ne tə
ton le be ni bichi le mi-i.

26 Se kəməə ηgeeŋ weseen le ηεη beη bechu, shén
wesini wu si wu woo le ne woo baa le gendəə le.

27 E cheeŋ, te gbəeŋ wu gəŋ shə nee niij le kwi. Se
nuuŋ le, Nyɔ tuu yi kəə nshiiŋ be wu. Yi se məeŋ ki
kəə ke nuuŋ be wu kwaa ke, yi kəə te be mi le kiiŋ ni
ηkiwi ntuu ntonde ηge li wu ηŋgi kituŋ wuni-i ke.

28 Bedeeŋni, ntuuŋ ηkəŋgisi nee ηge le ntuumi wu,
le ne se tuu ne ηεη wu ne woo bujəŋ, shén yeeŋ
məeŋ yi ni yi wesini ηge ke.

29 Ne fi wu si bəniiŋ be Taa le be kineetinə kichu.
Bəniiŋ si wu ε be be nuuŋ ne ni ne guundi be.

30 Ntiitəə ni kife tuu shə nee niij le kwi kii nimə
chi Krai si tuu nyε yi yee le ni bichi le mi-i fe kintsi
kine-ε le.

3

Fiee fi nəŋa nuuŋ le be kee Krai

1 Beŋwaanəŋ, li merise-ε, ne neki yeeŋ le ne baa
bəniiŋ be Taa le. Mi ntseesə biee li be-en, nse nuuŋ
ntə mfiəŋ le ηka ntsees nto fe ke. Mfeti le le ηkiichə
beη bu kiichə.

2 Ne dzeti mfi be bəniiŋ be feti biee bibifi baa, be
lemei le be kəmi le be ni be səeti yi yi bəniiŋ.* Bəniiŋ
belu nuuŋ bwí.

---

* **3:2** Nsefu yi yi wi nuuŋ le be səə mwə dzoo, ε te gii nuuŋ kiŋe ki
Bejuu le le ε be səə wi dzoo mwə se too wi wu Nyɔ. Νεŋ Efisheŋ 2:11.

3 Σ bee bani be be sεε baa bee dzóo yi chεεŋ, tεεbenj tε leki li Nyɔ-ɔ si Fiana yee tiifi, tε tsakisi yi kii Krai Jiso. Tε giki yε bufii li biee bi nyan yi bwi-inj ke.

4 Se nuun le, nnuun ni ɳkem̩i tε ɳgeeŋ le ɳgεε bufii li biee biee li tε. Σ wi nuun lu wu beechi le nuun kem̩e ɳgeeŋ le gεε bufii li biee bi nyan yi bwi-inj, kε ɳkem̩mɔɔ n'yεki mwe.

5 Ntè bo jo nyaaŋ be sεε mi dzoo, nnuun wi wu Iselεε, li kini ki Benjamε-εŋ, nnuun wi wu Hiburu, nnuun mbiie wu Behiburu. Le tuu le kimbe ki bənchi bəse-εŋ, ntè nnuun wi wu Befarasii.

6 Le kimbe ki ɳkem̩e ɳgeeŋ ɳge yi fεrε ftee fi Nyɔ-ɔ le dze yi Bejuu li, ntè mbiindi bikaal le kintaashε ki beniŋ be kimbeenche-ε lejiŋ. Le kimbe ki bənchi bəse-εŋ si nuun wi ni nuun tsaaŋ, ntè ɳkem̩i yε findzəŋ ke.

7 Se nuun le biee bi tε shiŋ bi nuun tε nuun biee bi mbe-εŋ li mi-i, ɳiŋgəo le ε biee bi kinla-a, kii Krai.

8 Ε ftee kwaa ke, ɳiŋgi biee bichu bi nuun tε biee bi kinla-a li mi-i, kifε ftee fi ko fi yaa biee bichu nuun le ɳkeε Taa weŋ Krai Jiso bujøŋ. Mi nleεo biee bini bichu kii wu. ɳiŋgəo bi nuun biee bi kinjirε-ε, le mbeŋ weŋ se ni nuun Krai,

9 tεε wu mεeshi tε to wi mumkpaŋ. Mmεεŋ yε ntuu nni ndzeti le Nyɔ dzɔ yε mi le mi wε tsaaŋ li yi-i limfwe biki yε dze yεŋ yi nuun yi bənchi bəse-εŋ ke. Yi dzɔ mi nuun kifε mi ɳgεε shéŋ li Krai li. Numu tsaaŋ li Nyɔ-ɔ limfwe biki nuun shéŋ yi wi gεε li Krai.

10 Ftee fi ɳ'wεki dεεni nuun le ɳkeε Krai bujøŋ, ɳkem̩e bunga bu kəmi si tε kaari wu bo li kwe-e, bε le nnuun si wu li kwe yee,

11 le semukε Nyø buu tε mi li kwe-e.

Nyiitini mbichi fε ηgiingi

12 Ntiiti yε ni nuun̄ le mi mfεo biee bini kε le mi fεsωo kituŋ ke. Mεen̄o nyiitini le nləŋ tsaq ɻkεmε li biee bilu-u le mi-i bø, kifε Krai Jiso dzo o mi kituŋ si wi we.

13 Beŋwaan̄, ɻiŋgi yε le mi ɻkεmωo biee bilu le mi-i bø kituŋ ke. Se nuun̄ le ffee fiumukpaŋ fi mfeti nuun̄ le nti ndaayi le biee bi ka kituŋ, nyiitini le ɻkεmε nuun̄ bi nuun̄ limfwe.

14 Nyiitini mbichi tε nuun̄ fε ηgiingi, le ɻkεmε kinsomfu ki nuun̄ nteenyε wu Nyø bee teen̄ mi le n'yeε liboo si mi ntaashε tε Krai Jiso le.

15 Bee bechu be ta li kimbeenche-ε kεmi le tε ni tε beechi biee le yini dze-e. Se nuun̄ le, ε beŋ bamu beechi biee bimu chichi chichi, kε Nyø yi gii yi yiŋgi biee yε tε li be-en̄.

16 Ffee fi nəŋa nuun̄ le tε ni tε kεmi bujəŋ nuun̄ ffee fi tε tε laanche.

17 Beŋwaan̄, dzo yeeŋ mbosε li mi-i, nε ni nε bichi tε nuun̄ ntse wu bəniiŋ bamu tsiiŋ be dzo mbosε li bee li.

18 Ntiiti ni kifε si ntè ntiiti li be-en̄ li kiŋga li kiŋga, nse ntuuŋ ntiiti deen̄i mωo be musu le lii le bəniiŋ baa ɻge be tsiiŋ ntse wu doonchi le be baanini nton wu nuun̄ le Krai tε kwi li kintaan̄ li.

19 Beeyε bəniiŋ be gii be naa be lεeshe be. Yibe nyø nuun̄ ffee fi lii le téeh yibee. Be tsakisi yi nuun̄ li biee bi bee be kεmi buya-a li bi-i. Mbееchε wube nuun̄ li biee bi laŋkwiiŋ li.

20 Tε nuun̄ fisεŋ bəniiŋ be kwεεŋ wu liboo li. ε fe fe tεεben̄ tε gbεŋgi tε tεŋgi le Kinsofu kisεŋ ki Taa Jiso Krai gii dza se be.

21 Mfi wu wu bε, gii fiiki yih yi tεεbeŋ yi ləələo yini yi to si yi yee yi kəmi ḡguŋu. Gii fiiki nuuŋ bε buŋga bwēe bu gii banče biee bichu nuuŋ lε bi-i ləwe.

4

Pəə nyε ntifi li bəniŋ bε kimbeenche-ε bε Filipi

1 Beđeđeni bεŋwaanεŋ, ḡkəŋgisoɔ̄ beŋ ḡge ntuu ḡkəmi mbeeče le ḡen̄ beŋ. E beŋ nε feti nse ḡ'wuki bujəŋ, nε tuu nε nuuŋ kifə keŋ ki bumfə-əŋ. Nsáŋ yεŋ, nε lemi yεεŋ mkpaŋ li Taa li.

2 Nlekaɔ̄ le Ewoja bee Sintichi be to kimfimε kimumkpaŋ si be nuuŋ wi bee ḡwaani li Taa li.

3 Ntiitɔ̄ te li wε wu gbeŋgi nuuŋ wi wεŋ wu kintutu-u li nimε-ε le ɔ̄ fi bukeεŋ bani be to kimfimε kimumkpaŋ. E bəniŋ be tεε be tε gwene baa te nindi li nimε chi ntoŋ wu dzeen̄ wu kii Jiso Krai mao Keremeŋ mao bəniŋ bechu be tεε be nindi. Bəniŋ bani baa be be tseε meŋkoŋ mε bee kituŋ le kin̄waati ki ntse wu kimake-ε.

4 Nε neki mfi kwí li Taa li. Si mi ntee ni, ḡgii ḡkaari nto fe le ne ni ne neki.

5 Ne doonchi kin̄ge ki mbεεŋgii li wi kwikwi, nε kiimi le mfi wu Taa gii naa kaari be wε tseketske kituŋ.

6 Kiŋ ne ni nε buki yi kii fīee firmu kε. Ne leki yεεŋ li Nyɔ-ɔ buləkε li fīee fichu-u nε giki li Nyɔ-ɔ limfwe. Ne tuu nε leki li Nyɔ-ɔ nε biiti biee bi nε wεki-i li yi-i, nε nyεε kiyɔɔni li bi Yi feti-i.

7 E nε feti lε, mbεεŋgii wu Nyɔ gii ni kiichi shén̄ be bufii bune si nε baa bəniŋ bε Krai Jiso. Mbεεŋgii wu Nyɔ wuni yεki bufii bu wiwoŋ buchu li ḡkεε li.

8 Le mεeshi, bεηwaanεŋ, biee bi nε kεmi le nε ni nε beechi kii bi bi nuuŋ bi chεεŋ bε biee bi kεmi ηguŋu, mao biee bi nuuŋ tsaan. Nε beechee nuuŋ bi wuuti bε biee bi bεniiŋ nuuŋ be ni be kωŋgisi mao biee bi nshωŋu nuuŋ nεε yi ta wi lu. ε biee nuuŋ lu bi gbeŋgi bi dzeen, ε biee nuuŋ tε lu bi nuuŋ bεniiŋ ni be pieti, nε beechee tε nuuŋ kii biee.

9 Nε feti biee nε biki nεε tε nuuŋ ntiife wu ntε ntiifi beŋ lu, mao nuuŋ biee bi nε tε wuki tε li mi-i, ke bi nε tε ηεŋ. ε nε feti ni, Nyɔ yi nuuŋ Nyɔ yi mbεεŋgii se nuuŋ bε beŋ.

Pɔɔ nεεtε si bεniiŋ bε Filipi tε doonchε ηgeen li wu-u

10 Taa feo mi nεki ηge si nε tuu baa nε doonchi ηgeen yinε li mi-i nεε si nε tε nshiir nε doonchi. Nkii nεε bujɔŋ le nε tuu nε kεmi ηgeen li mi-i, dze se fuki.

11 Ntiiti yε ni le ntuu mfuki ftee ke. Mi nlaanchɔɔ mi ηkeε si nuuŋ ni mfi-i biee bichu.

12 Nkii si wi ti nuuŋ mfi wu fuki, ηkii si wi ti nuuŋ mfi wu kεmi ηge. Mi nse nlaanchɔɔ fini mi ηkeε si nnuuŋ ni nnuuŋ kimfukε ke bε biee bichu bi nuuŋ, mao nji, mao mmεεŋ ki njii ke.

13 Nkii le nnuuŋ mfε biee bini ni, kεti li buŋga bu Krai nyεε li mi-i.

14 Se nuuŋ le, si nshiir ntiiti ni, nε fe baa bujɔŋ le nε fi mi li mfi wεŋ wu ηge wuni.

15 Beŋ bεniiŋ bε Filipi nε kii le mfi wu ntε ndzεti li kwεεŋ wunε Masadonyaa si ntε mbεechi ntiifi nton wu dzeen wuni li be-eŋ, kintutu ki bεniiŋ bε kimbeenchε-ε kimu tε mεεŋ ki taashε ke bε mi le tε bike tsaŋ ke. Tε ba nεε beŋ kwaα.

¹⁶ Tè nuuŋ nεε mfi wu ntè nuuŋ Tεsalonika,* nε tè tuumi kinderi li mi-i, nε ka nε tuumi.

¹⁷ Ntiiti yε ni le mbichi le nε ni nε tumisi biee li mi-i kε. Mbichoo nge nuuŋ kinsomfu ki Nyɔ gii naa yi nyε be-eŋ li ffee fi nε tè feti li mi-i.

¹⁸ Nε tè tonj Ɛpafraditus bε nyá le bε nyε li mi-i. Mi nse η'wε dεenī mfowu ffee nsiŋ. Ntè mfi nyá yilu chichi, ηεŋ yi nuuŋ weseenj yεki si ntè η'wεki. Nyá yini nuuŋ fintofí fi nε feti baa li Nyɔ-ɔ, yi se fii, yi sεendi ni shuuŋj Nyɔ se kɔŋgisi.

¹⁹ Nyɔ yεŋ kemi gwεε wu bunøŋa buchu bu tεebeŋ wεki, yi gii yi nyε beŋ ffee fichu fi nε wεki, kεti li Krai Jiso-o.

²⁰ Tε ni te nyεε n'yoɔnchε nuuŋ li Nyɔ yi nuuŋ Nyɔ tuu nuuŋ Baa wuseŋ mfi kwi ma nsiŋ. Fi nuuŋ lε.

Bεn'yεeshe

²¹ Yεsi yεeŋ bεniiŋ bεchu bε wuuti bε Krai Jiso-o li mi-i. Bεnjaanεŋ bε nuuŋ bε mi feni yεeshi baa tε benj.

²² Bεniiŋ bεchu bε nuuŋ bε Nyɔ-ɔ feni yεeshi baa benj, teege bεniiŋ bε nuuŋ lε ntɔ wu Kaisa-a.

²³ Taa Jiso Krai doonchi beŋ shéŋ yee yi dzeenj li fiana yinε-ε. Fi nuuŋ lε.

---

* **4:16** Tεsalonika wuni te nuuŋ kitonj li kwεεŋ wu Masadonya.

**Sari
Sari: Sari (New Testament+)**

copyright © 2024 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Sari

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-04-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Apr 2025 from source files dated 26 Apr 2025

0b48302f-d71e-5995-a8f4-98013bf8b3d2